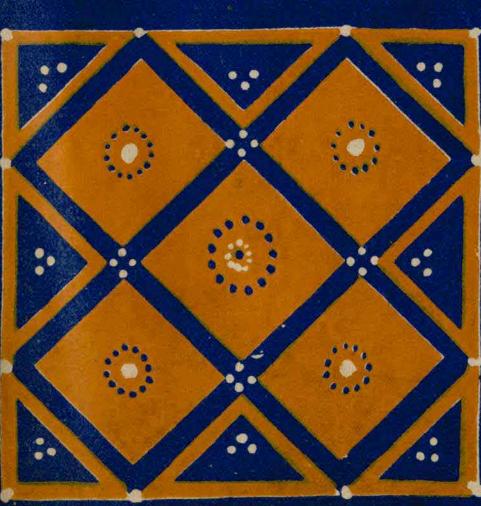

SAXKRE

Men antij
o k t a v r
revolucia
robtusdədь
s a a m i t

LENPARTIZDAT 1933

НСаам.(Л.)
3-7

Puhk jemę proletariat, əxted!

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ АССОЦИАЦИЯ
ИНСТИТУТА НАРОДОВ СЕВЕРА ЦИК СССР

SAXKRE

Men antij
Okṭabrv Revolucia
robtusdədь saamit

Г.П.Б. в Лнгр.
Ц. 1938 г.
АМТ № 575

Ответств. редактор А. Лынкис
Технический редактор Э. Блейх

Saam Zemljaeestve
Leningratest.
Saxkre.

Tavlest Leningrat oblast lij Kuəlpiejsual. Kuəlpiejsualest lij jemn — „**Laplandia**“. Laplandiest jelev „**lopari**“. Nidt tan jemn i tan narot koheev jukenalsim puatyne tieg olmu: rus, lad, tar i ruhc. Kohemus „**lopari**“ illa vujkist. „Lopari“ koheev jižides **saam** i jižes jemn — **Saam jemn**.

Saamed illa jenəj. Sined lij puhkes 33 tuafned olmnit. Sovet Ðxtmusest saamed vansamp 2 tuafned olmnit. Jenas saam jelev Tarest i Ruhcest. Jev jenəj saam lij Ladest.

Saam nikues jev jalaž valtjalast puaznehkin, mjaxclin i kuəlsiljin. Ðvtlest rodjalmus saamin laj vəxtənə piedekiene, nitse vəxtənə saam kadhin jižes valt.

Saam jemnest lij jenəj vabtək: lamdest lev jenəj navte i loňte, jogin i merest — kuəl, earin — jenəj puazit. Tegke vabtəkvud paj kiesin pъrjeli sur narod. Sur vighines sij tabten puazrъnemsaj, miexc- i kuəlsilemsaj, i pahken saamed robtused sijit.

Anestmus Saam̄ jem̄.

Anestmus jem̄ algteve tana, kuas saame keskest idtin **kahpiez** jeres jemnest. Ruhc, tar, lad, majatest rus kahpiez pədtlin jīzis tavrin. Tavar laj ɳuəş, vugas. A sij migkin tən tavar kalses arvest. Sij valtin vuajtese saamin sigh navd i kuəl. Jenep vujsted navtit saamin, sij pəxtlin ven di jugtin narot. Mogkam kiskim kahpsimus kahpiez vabtəklıvin.

Saam̄ jev taxtene anted jīzes tavar mavsta i vuajhtis kahpiezit. Tana kahpiez puhtlin miłte pesnehkit. Pesnehk pəjel vigh poahkin saamit antehted kahpiezet.

Pajse kahpiezit ij jugki vuar odjet्यne tuljed pəjelmilse saamed. Tana kahpiez əntin ansanine sin̄guim jemne jīzis gosudarstvi. Gosudarstvo pjalsimusin, su zakonin i pesnehkvighin, kahpiez vəjin valdest kisked. Nidt saam̄ jem̄ laj luaxkmъne jenəj saje. Tar, Ruhc i Rus jugkis kesknes saam̄ jem̄. Lose laj teit igit saamit. Saam̄ mojnsin lij teit igidit jenəj loses mojnsite.

No robtusdədь saamit kiskev jev tolk jeres jem̄ kahpiez. Sinit nitze kiskev jīzis **saam̄ vabtək**. Əvtel rodjalmusest saam̄ jelev vajvast. Nikest jev lin sur vabtəkvud. Kuas pudtin kahpiez, tuj sədъj numpnala. Mudtam pirez kehrpin jalmuz i tagazin vabtək. Sist tagazin sigh nuəht, sur puaz eudce, jenəj tavar i teñk. Va-

vtəkvednes sij pahkin vajvas olmit robtused
siji: ryned eudcijt, siled kuəl, kiazted tavrit.

Təndit viksiz xozjin vabtovev vjal janamp.
Vəxtənə Kuəlpieſualeſt sədəj ij sur nomer
vabtək-**kulak**, ku tulli jizes kiedest jenemuz
jiljut—vajvsit i batrak. 8əntəs kuxt grupp ol-
mnete, vajvas i kulak, kohk tiaxťəs kants-
kantsenes. Saam keskest algtove klass vajpmus.

Puedtmus izmit.

Kuas algotve joktətmus saamit kuvt gruppe,
Kuəlpieſualje pudtin **izem**. Sij pudtin Peeora
jemnest. Tomełt 1887 igest eudcin laj ղuezes
kəvtus. Kəbest jenəj puazit rohpəd. Sur euaz-
neğ vajvasluvis. Izem iłkin vialhteted Pecorest.

Əxt kulak-izem kule stə mer tueken lij sigh
jemə, kost vuaj ryned pudcijt. Son vulgit tohk
jižis eudcijt. Mənə əxt igk, vialhtadəs kudtəs
modtin piaras. Izmest vialhtadəs kudtəs izem
i neneç — vabtək vajvasguim i batrakguim.
Vəxtənə Kuəlpieſualeſt izmit ilgi jenəj.

Izem lijən milvamp saamit. Sij mohtin puar-
emp vəgked puazjalmus. Əvtel saam pudcijt
kiedest je rynemine. Saam lustlin pudcijt valta.
Pudcu sinin jenəj kadnin. Izem je lustline
pudcijt valta. Sij rynev pudcijt kiedest ryr
igke. Od sajin izem vəxtənə iłkis vabtkamp
saamit — xozjinit jəmne.

Izes **saam kulakit lasnin vereş izem kulak**.
I robtusdədəb saam vjal janamp təgkny.

Kuas robtusdədə saamit ilgi eut losə jeled, sij vułkin vuestlasta kulakit. Saam kulak vajdin izmit, kok ansin sinin puhk valt. Saam kulak alkin uzkxed robtusdədə olmit izmi əl. Robtusdədə saam jev tołkxine kulak vuixmuzit i alkin kesknes toara izmiguim. Nidt **klasstoar Kuəł-piełsualest laj vuajxine nacionaltoar.**

Car valt tən i tati stobə robtusdədə olmit toareein kesknes. Losis nacionaltoar saamit i izmit laj jenamp 30 igke. Toar i adta viala lij modtam sajin. Jenəj saam jev tołke stə **sin rehk jevle puhk izem, a tołk sin vabtəkkulak.** Sij jev tołke stə sije **wədə** toared kulakiguim **izem i saam.**

Maxt robtusdədə olmu Rus jemnest toarin jizes valt dit.

Car bał nuezełt jilin je tołk robtusdədə saam. Nuezełt jilin robtusdədə olmu mudtam narodit Rus jemnest. Lanin robtusolmit təgknin zavodnehk. Sijtin krestjanit təgknin kulak əvttest cerkviguim i monastyriguim. Cerkvit i monastyrít antlin jenəj jemni. Popit i missionerit antlin jenəj teñked.

Robtusolmu di krestjan toarin vuəsta kulaki i zavodnehki. Kulak i zadvodnehk jenəj igke lijen vigsamp robtusolmi di krestjani. Car valt lij valt kulakit i zavodnehkit. Son vulgtələ vuęjiti zandarmit tagked i ɻaskted robtusdədə olmit.

1917 igest robtusolmu di krestjan vujxtin. Sij koňtin car i voitin vaqtəkit. Zavod di fabrik, koxk lejin vaqtəkin, sij valtin jie siz. Robtusdədə olmu tawtin valt jizis kidte, lıhkin sovet valt i tujisin Ə.S.S.R.—

Əxtmus Sovet Socialist Respublikit.

No vaqtək jev taxtmışe anted valt robtusdədə olmit. Kahpiez, kulak, pop i nojd tuejsis vilkis armijt, kohk ilkin toared sovet respubliki vuəsta. Vaqtək jeres jemnin vektin vilkis armijit. Sij vulgtin jizis armijit Sovet Əxtmus vuəsta. Murmne i Arxangelske püdtin inlis, Vladivostoke—ameriken i japoniolmu, Odesse —fransolmu. Vilgis armii pułtin, kiskin i pidyktülin Sovet Əxtmus. No robtusdədə olmu Sovet Əxtmusest lıhkin **Rupsis armii** ku əvtəst **partizanlıguim** əvdikin **Kommunist partia**, ilkin pialested jizes jemn i vujtin jeres armijt.

Toar igin, jalmus eüt nuazъj. Ruazjalmus pidkin. Mjexc i kuəlsil nitse nusъn. Maşa toarest robtusdədə olmu ilkin pajned jizis jalmus. Sovet valt algit **tuajsed zavodit i fabrikit**, koajved jemnsist lıhked od sur lanijt. Sijdin robtusdədə olmu ilkin **tuajsed kolxoziit i xiavted kulakit**.

Sovet valt lıgki skolъt, logkəmpərtъt, klubъt, teatrit, kost robtusdədə olmu vuahpnuuev i vuanev.

Rovtusdədь olmit sovet valt bał algı puarap jeled. Rovtusolmu di krestjan jev jel seunis i saks pərtest. Gosudarstvo ant rovtusdədь olmit teñkit i masinit. Son vegket sijit təvъd kolxoz jalmuz. Jenəj sovet valt tuajast parna gəjk rovtusdədь olmit. Parna gəjk tuajsev parnapərtit i skolit.

Men antij Sovet valt rovtusdədь saamit.

Taval narod gəjk sovet valt jenəj lЬgki. Di jenəj lЬgki saam gəjk. Jenəj igke puaramp jemne saamit lijin kulak kiedest. Adt puhk jəmн lij rovtusdədь olmit kiedest. Kuəlpielsualest adt lij jenəj vəsmənə əxtmuzit, artelit i sovxozit. Adt saamin lev jenəj vəsmənə əxtmuzit riazriñmuz, kuəlsilmuz, miexc i rъndsil artelit.

Kuəlpielsulje tagasti **masinsilmus**. Pahkin koajvev apatit, ruvd i vesk. Tuajsevov zavod kuəllЬhkem gəjk, loñt i riavezeneľhkem gəjk. Tuajsevov **elektro-stancii**, kohk antьskuetev vigh tait zavodit.

Sovet valt xiavtъ kahpiezit. Saam jemnest adt kahpast **kooperacia i gosudarstv faktorii**. Paj olkla sij mənev eirre i tegkiev tampe kahpiezit. Kooperacia lij tuaj rovtusdədь olmit. Rovtusdədь olmu oan roavned jizis kooperacia.

Sovet valt ant saamit vuahpnuvmus. Adt lev vuahpnuvem knigi saam kil. Tuvte saam mahisketev ižesnala logked i kirjixed.

Od sovet, sud i kooperacia gəjk bedt valmsa jızis sigh robtusolmit. Tən gəjk tuajsov kursy i texnikum. Leningratest tən gəjk tuajsine **Jnstitut taval narodit.** Texnikumest i institutest vuahpnuvev jenəj saam nuraż. Sinst lihtev sigh robtusolmu.

Kəbest joamnev jenəj saamed. Nitse jenəj mojkiev pude. Nojt i tiedtby kəbolmit vegxed jev vuəj. Sovet valt tuajast **lihcempərtit** i **puažlihcempərtit.**

Əvtəl nezan laj nezamp olmolmnite. Sovet zakonest nezan lij mokam ze olməs maxt olmolməs. Son vuəj vuahpnuved i robtused maxt olmolməs. Sovet valt jenəj tuejst stobə nezan lajsəe valdest. Jenəj neznehte adt robtusev sovetin, kooperaciest, skolin.

Car valt ij əntline nimantem pravo uhc narodit. Son puəlyj, stə valdest jili narod jev alg kuvvla i maxksa podať.

Sovet valt ant puhk narodit əvtnalsim pravit. Juke narot jızisnala tuajast jal. Puhk narod Ə.S.S.R'est vajev tuajsed jızis nacional gosudarstvit, oblastit, okrugit i rajonit. Ə.S.S.R'est lev jenəj nacional oblast, okrug i rajon. Nacional rajon adt tuejsuvev saam jemnest. Okrug i rajonsovets lev surmus valt jızis jemnest. Sovettest oan valsed tolk robtusdədə olmit. Kulak, nojd i əvtleze car einovnikit sovete jev luəst. Kuas sij eanjdədet sovete, tana puhk sovet robat kavas vaqtəkpiala. Ten gəjk oan

kiseed stobə kulak jev vuajee eajdəted sovete. Batrak i vajvas, kohk kiseev sovet robat, lev tuvtňaz sovet valt.

Saam rajitueken.

Nidt jelev tolk ij sur pajhk saam narod. Tat lij tet pajhk saam narod, ku jal Ə.S.S.R' est. Jenəmus saamed, koxt mij əvtel sarnim, jelev jev minin, a rajitueken: Tarest, Ruhcest, Ladest. Saam rajitueken jev jel valtest. Sinə padəev einovniki i vaqtək, koxt vəm car Russjennest. Tomełt, rajitueken, jev ant pajned jalmuz saamed od texnika mełt. Saam narod vъg jalmuz koxt tuafant igke mayas.

Saamidit lij vanas skolit. Sij robtusev jev jizes nuxeme. Tein paikin, kost lij saam literatur nuxem, saam knigin i gazetin kirjixev tiedtmus saje jimełkirji. Rajitueken literatur nuxem ij ant vuahpnuvmus, a vъg eajdemuse. Saam jemnin tuejsev jenəj cerkvite. Cerkvin pastor (pop) kielsblev robtusdədь olmit.

Men alkev tuajsed robtusdədь saam Sovet Əxtmusest.

Sovet valt jenəj lbgki puernid jajmuz robtusdədь saamit. Ajgmusə oan **pidikted vəm virgit**. Puhk axtan pitikted losə. Kommunist partiju i sovet valtu oan vjal jenəj robtused stobə vujkjad jalmus i kultura taval narodit.

No sovet vaļt tana vuaj līhkēd tēn tuaj kuas junē vegkēskuedet jīza saam. Ajgmusē saamit oan **loajned ižis sovetit**. Sovetē əln tuljat robtusdēdē vaļt. Pyr sovetit oan kohpeed batrakit, vajvsit i kolxoznikit i ij ənted kula-kit jekteleed sovet tuaju.

Min Əxtmusest əvdkiin robtusdēdē olmit lij **Kommunist partia**. Son əxtet vajvsit sin klass-toarmus kulak vuəsta. Robtusdēdē saamit oan vegkēd jīzis partijń i komsomol gruppit sin tuaje. Sije oan vulgēd gruppit puarmus tovruzit keskest vajvsit i kolxoznikit.

Saamit oan **pajned jīzis jalmus**. Saamit oan roavnēd jīzis vəsməne əxtmuzit, artelit i od tuejsed. Saamit oan **roavnēd jīzis koopera-cia**. Kooperacia piast robtusdēdē olmit kulak paemusast.

Tuejsed od jalmus, oan jeņej vuahpnuvmuz. Kirjita illa koxt tuajsed od sigh jal. Saamit oan **vulgteled jīzis parnajt skolit i jīzides vuahpnuved** logkēmpārttest.

Oan **piested nezan losēs kiassist**. Lenin sarni stē valt neznahta od jalmus jik tuejist.

Robtusdēdē saamit oan **roavnēd jīzis sudit** stobē sin vegkvudin pidikted vuəstlestmus kūlakit i puhk modtam rehktijt sovet valt.

* * *

Sovet valt ənti vald robtusdēdē saamit. Son ənti sinit nacional pravit i vegkit tuajsed jīzis sovetit i skolit. Robtusdēdē saamit oan vigkse

robtused stobə vъgtamp acsed sur kultur narod
Ң.S.S.R. Әvtest puhk Әxtmusin әvdkin
Kommunist partia, Lenin өнәhku melt, sij
tuajsev jižisist od euvvis jal—socializm.

Od sana.

A

adt теперь
ameriken американцы
anestmus отнятие
anted давать
apatit апатиты
armia армия
arteł артель
arva цена
Arxangełsk Архангельск

B

batrak батрак

C

car царь, царский
cerkəv церковь

€

einovnik чиновник

E

elektro-stancia электрическая
станция

Ә

Әхмөс Soviet Socialist Respublikit (Ә. С. С. Р.) Союз Советских Социалистических республик (С. С. С. Р.)

әvdək передовик, вождь

F

fabrika фабрика
faktoria фактория
fransolmu французы

G

gazeta газета
gosudarstvo государство
gruppa группа, ячейка

I

Institut taval narodit Институт
народов севера

iglis англичане

izem ижемцы

J

jałmus хозяйство
japoniolmu японцы
jemę земля, страна
jimeł бог
jimełkirji „священное“ писание

K

kahpies купец
kaphsimus торговля
kehped копить
kirji письмо
kirjixed писать
kisked разорять
klass класс
klub клуб
kniga книга
kolxos колхоз
kolxosolmъs колхозник
Kommunist partia Коммунистическая
партия

Komsomol комсомол
kooperacia кооперация
krestjanin крестьянин
Kužpielsual Кольский полуостров

kuə̯sil рыбная ловля
kuə̯silemsaj рыболовная тоня
kulak кулак
kułtura культура
kursъ курсы

L

Lad Финляндия
lad финны, финский
laq город
Lenin Ленин

Leningrat	Ленинград	revolucia	революция
līhçempərt	больница	rýndsil	морской звериный про-
literatür	литературный	мысел	
logked	читать	robtusdädb	трудящийся
logkəmtrərt	изба-читальня	robtused	работать
M		rodjalmus	родовой строй
masina	машина	Ruhc	Швеция
masinsilmus	промышленность	ruhc	швед, шведский
mer	море	rupsis	красный
míexcs	охота	Rus	Россия
miexcsaj	охотничья угодья	rus	русский
missioner	миссионер	ruvd	железо
monastyr	монастырь		
Murman	Мурманск		
N			
nacional	национальный	S	
narot	народ, народность	saap	саами
nezan	женщина	Saaap	Саамская земля
nojt	найдя, колдун	sijt	деревня
nomer	число	socializm	социализм
nuəht	невод	soviet	совет
nuraz	молодежь	sovхos	совхоз
O		sud	суд
oblast	область		
Odessa	Одесса	S	
okrug	округ	skol	школа
olmolmъs	мужчина	sur	большой
olmъs	человек		
P		T	
pahk	гора, тундра	tagazed	быть, становиться
parna	ребята	Tar	Норвегия
parnapərt	детдом	tar	норвежец, норвежский
partizan	партизан	taval	север
pastor	пастор	tavar	товар
Peeora	Печора	teatr	театр
pesnehk	вооруженные люди	teňk	деньги
pesnehk	vigh	texnika	техника
сила		texnikum	техникум
pires	семья	tägkned	угнетать
podať	налог, подать	tiedtyj	знахарь
pravo	право	toar	война
puazlihsem	pərt оленелечебный	tovrus	товарищ
пункт		tuaj, tuj	дело
riazrъnemtsaj	оленьи пастбища	tuajeđ	делать
R		U	
rajon	район	uhc	малый
rehk	враг	uzkxed	натравливать
respublika	республика	V	
		vabtək	богатый
		vabtək, vabtəkvud	богатство
		vajptus	борьба
		vajvas	бедный
		valt	власть, свобода

vesk медь
vəsməne əxtmis первичное
объединение.
vilkis белый
Vladivostok Владивосток
vuahpnuved учиться
vuahpnuvtmis знание, образо-
вание
vuejī солдат

vujsted купить, покупать
X
xozjin хозяин
Z
zakon закон
zavot завод
Z
zandarm жандарм

SAAM ALFAVIT.

Aa Bb Cc Ēē Dd Zz

А   Б   Ц   Ч   Д   ДЖ

Zz Ee Īī Ff Gg Hh

ДЗ   Э   —   Ф   Г   —

Ii Ъъ Jj Kk Ll Mm

И   Ы   Й   К   Л   М

Nn Ýý Oo Pp Rr Ss

Н   НГ   О   П   Р   С

Ss Tt Uu Vv Xx Zz Žž

Ш   Т   У   В   Х   З   Ж

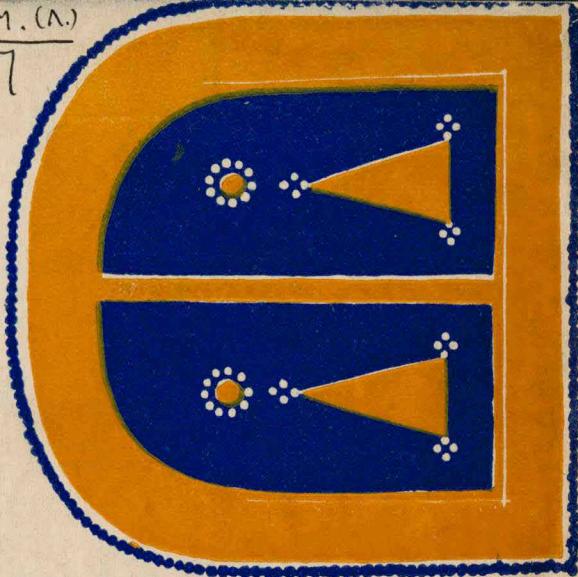
Знак „́“ под согласной означает смягчение.

Сдано в произв. 18/V 1933 г. Подп. к печ. 19/VIII 1933 г. Партиздан № 1417/л.
Ст. форм. 62×94. Кол. зн. в 1 б. л. 46080. Зак. № 893. Тир. 800+150 экз. 1 л.
Ленгорлит № 19851.

Чтв. 15

45 коп.

№03737
Н Саам. (Л.)
3-7

На саамском (лопарском) языке

Сахре

ЧТО ДАЛА ОКТЯБРЬСКАЯ РЕВОЛЮ-
ЦИЯ ТРУДЯЩИМСЯ СААМАМ

